

צער על מות המרגלים

...אלו הימים שמתעניין בהם... בי"ז באלול מתו מוציאי דבת הארץ במגפה... ולע"ל הקב"ה עתיד להפכם לששון ולשמחה דכתיב והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם וכן יה"ר במהרה בימינו אמן (טור או"ח תק"פ)
"וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' " (במדבר יד לז)

ישראל גרמו

יען דכוונת המשלחם היה לרעה – זה גרם בהשלוחים תכונה לרעה, ...ישראל המשלחים אותם הן המה היו הגורמים להוליד תכונה רעה בשליחותם... אנו מחוייבין להביא כפרה בתענית... כיון שאנו גרמנו להם מיתתם ועונשם (אהבת חיים עה"ת לרב סגל דייטש קמא) אולי יוסבר אף בדרך שונה, שאנו גרמנו למיתתם בכך שקיבלו את דברי הדיבה שהוציאו ולא דחינו את דבריהם.
כל ענין הרעה שנתהוה במרגלים, לפי שהלכו מכח שליחות אנשים מישראל שכוונתם לרעה (דרכי נועם עה"ת 154)

יש שכתבו שהמרגלים נכשלו כיון שדעת משלחם - ישראל באותו הדור - הייתה שפלה (אהבת חיים סגל דייטש עה"ת) (כך שאמנם משה רבינו מנחה אותם, אך זאת מדעת ישראל. עפ"י יובן הפסוק "ומה הארץ הטובה היא עם רעה". וכי יתכן שמשה יאמר זאת?! אלא שכך ישראל העלו.

לא התקבלה תשובתם

הא כתיב 'באבוד רשעים רינה'!!

"ושמא מפני שלא זכו שתתקבל תשובתם מצטערינו, דמסתמא שבו ולא נתקבלו" (בי"י)

"...דתשובתם לא היה מעומק הלב, והראיה ע"ז שלא נחשב להם לבושה... לא היה בלב שלם רק חשבו לפתות ה' בפיהם (ישמח ישראל אלכסנדר סוף שלח) "וישכמו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' כי חטאנו" (במדבר יד מ) (ע"פ תהלים עח לו-לז)
"...משום דגרמו להם לישראל לדבר סרה על הארץ, וכבר אמחז"ל (אבות פ"ה) כל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה... ע"כ מתו בענשם (קרוך לדוד) (וכן בעמי רסג) וכן שאמרו אחטא ואשוב (קרוך לדוד עה"ת, עמי קצ"א)

יובן כוונתם לשי"ש עם זאת שלא זכו שתתקבל תשובתם ע"פ השפתי צדיק במדבר קא. שסיכנו רבים.
"...מרגלים שדברו על אי"י ג"כ לא היה מועיל תשובה מחמת דכוונת השי"ת שברא עולם היה שרצה למלוך ואין מלך בלא עם נברא העולם.

ועיקר הכוונה על ישראל להביא אותן לאי"י מקום קדושה, והם דיברו על אי"י למעט בכבוד השי"ת, שכוונת השי"ת היה בבריאת שמים וארץ כדי למלוך עליהם (ביכורי אביב עה"ת 48)
לפי המובא בבי"י שמתענים ביום מות המרגלים, צ"ע השוני ביניהם לבני לקרח שלא מתו (במדבר כו יא) כי הרהרו תשובה בלבם (רשי"י)

בשבחם

"יש ללמוד זכות על המרגלים, ... שטעו עצמם... " יש לכל אדם ללמד זכות על המרגלים, וגם אני מלמד זכות עליהם שלא היו רעים וחטאים בנפשותם לעשות דבר זה במרד ובמעל, רק שבאו לכלל טעות, שהיה נראה להם... " (רמ"מ מרימינוב, ילקוט מנחם שלח)

עדת המרגלים ועדת קרח היו אנשי מעלה גבוהים ורמים ומאד עמקו מחשבותם... להפך בזכותם של המרגלים וללמד עליהם זכות שכוונתם היתה לטובה... ברוב צדקותם הסכימו לוותר על ירושת א"י, וחרפו למות נפשם במסייני... באמרם יעבור עלינו מה ובלבד שישאיר השייית את חיי משה רבנו בעלמא הדין עוד ארבעים שנה...

שלא יבוא אדם מישראל לדבר סרה וזלזול ח"ו בכבודם של המרגלים ועדת קורח, לא ישפוט אותם... ואם היה יודע את שגב מחשבתם של המרגלים ועדת קורח במעשיהם, היה מייחל שכל מצוותיו יזכו להיות במזריגה אחת מני אלף אלפים מהעבירות שלהם (ד"ת צאנו אי תקנט ז-י)

אף שהמרגלים לא עשו כהוגן והוציאו דיבת הארץ רעה, מ"מ יש לדרוש בשבחם, שהלכו לארץ ישראל שהיה מקום סכנה עבורם כמו שאמרו (י"ג, ל"ג) ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם, ודרשו חז"ל (סוטה לה.) כי הוו מברי תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו סלקו יתבי באילני, שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דדמו לקמצי באילני וכו'. ולא זו בלבד, אלא שעלו בהר, שזה אינו מדרך העולם, שהרי החפצים להיסתר דרכם ללכת בעמק ובצנעה בין האילנות, או בלילה באין רואים, בעוד שהמרגלים נכנסו שמה כאדם הנכנס לתוך שלו ועלו בהר, באופן שכל אנשי ארץ כנען ראו אותם נכנסים לארץ ישראל, שאין לך סכנה גדולה מזו.

רק אצל ישראל קדושים יתכן כזאת, שיבואו לארץ ישראל לעין כל וללא פחד, ושיטלו מפרי הארץ אשכול ענבים, תאנה ורימון, מגודל בטחונם בה'. מצוה לספר בגודל הביטחון האמיתי והמסירות נפש לכבוד השייית שהיה למרגלים, וזה חידוש נפלא, כי לא יובן בשכל האנושי היאך נכנסו דרך ההר אל השונא, שהדבר דומה למי שיכנס בזמננו למדינה של אויבים כמו סוריה וכדומה, שבוודאי יתפס מיד ומי יודע מה יהא בסופו...

עוד יש לומר, שהמרגלים עשו קנין חזקה בארץ ישראל, שהרי אמרו חז"ל (ב"ב ק.) שאברהם אבינו קנה את ארץ ישראל בחזקה, שאמר לו הקב"ה (בראשית י"ג י"ז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה. ותמה על זה בפרשת דרכים (ד"רש יז) שלאבות הרי היה דין בני נח, ובן נח אינו קונה בחזקה. ואפשר שלכן הלכו המרגלים בארץ לארכה ולרחבה כמו שפירש רש"י (י"ג כ"א), כי לאחר מתן תורה היה להם דין ישראל ובוזה החזיקו שוב בארץ. עוד אמרו חז"ל (בבא בתרא נ.) ונפסק כן בטור ו'ז"ע (חושן משפט קצב, י) שלקיסט. פירות הוי חזקה. ואפשר שמטעם זה גם נטלו המרגלים מפרי הארץ, לקנות את ארץ ישראל בכל דרכי החזקה, ומאז הוזהקה לנו הארץ. הרי לנו שלצד גנותם של המרגלים נמצא שהם הקנו לנו את ארץ ישראל בכח מסירות נפשם לה', והורישו לנו. (ד"ת צאנו אי שכו)

"המרגלים והמקושש ונדב ואביהו, כולם לא היו ראויים לאותו מעשה, כי כולם היו צדיקים שרצו שיתקדש שם שמים בעולם על ידיהם. היינו המרגלים נתנו את נפשם כדי להראות שצריך להזהר בקדושת הארץ לבל לדבר על הארץ הקדושה, ולהראות מה שהגיע אליהם על ככה. וכן המקושש נתן נפשו להראות איך צריכים להזהר בקדושת שבת... וכן נדב ואביהו... בשמירת המקדש" (תולדות אדם ביאלא 102) "המרגלים רצו לתקן חטאם ע"י מסירות נפשם לה' ושמיתתם תהיה כפרה על חטאם" (מהר"י מבעלזא זצ"ל עלים לתרופה שלח תשעו)

"...וע"י שידרכו רגליהם שמה ויתורו את הארץ בהדרכים ובגבולין, בזה יקנו המקום תחת רשותם ויצאו מרשות כנען... ואח"כ יוכלו בניי לכבוש אותה בניקל מיד לפי שכבר קנתה המקום קדושת ישראל ע"י דריכת רגלי הצדיקים בתוכה ונשבר על ידם הכח הרע אשר היה מושרש שמה..."

מחשבת המרגלים

אולי עיקר חטאם היה, ודורש תיקון בכל הדורות, שעל עצמו רשאי (אולי) לומר זאת אך לא על עם- ישראל. (עפ"י הגר"מ חר"פ ז')

ענוה פסולה

המרגלים חששו שיכנסו לארץ לא יוכלו להתמודד עם קדושתה (ד"ת צאנו א תקעא יא)
המרגלים... ברוב ענוותנותם היתירה דימו בנפשם שאין הם זכאים וראויים שיעשה הקב"ה
עימהם ניסים ונפלאות להכניע אויביהם תחתיהם. (ד"ת צאנו א' תקס"ה יג)
עיקר חטא המרגלים שהירבו להתבונן בשפלות עצמם שאינם ראויים לכבוש הארץ (בצילא שלח
תשעד כב)

יחס לארץ

...המרגלים שלקחו מפרי הארץ, גם כן כווננו בהם, להסיר לבבותיהם של ישראל מן הארץ, כי
עיקר תכליתם לעבוד את ה', וזה דרושה הגברת השכל, ולפי טבע הארץ תתגבר התאוה (חבש פאר
דרושים דרוש א)

דבקות במשה

"עניין חטא המרגלים כוונתם היה באמת לשם שמים והיה עבירה לשמה, שזאת ידעו (מהיכן?) ברור
שמיתת משה רבינו תלויה בביאת הארץ וגם זאת ידעו שאיתא בגמ' (ע"ז ה:): לא קאי אינש אדעתיה
דרביה עד ארבעין שנין (=אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה) לכן התחכמו עצה לעכב ביאת
הארץ כדי שיוכל משה רבינו להיות עוד אצלם למען שיוכלו לעמוד על עומק דעתו.
אכן באמת היה זה נחשב לחטא, כי ה' יתברך אמר הלא אני נקרא גדול העצה וכל יכול ואם יהיה
רצוני שיהיה משה רבינו עוד אצלכם היפלא ממני דבר הלא אצל ה' יתברך לא נמצא תרתי
דסתרי, ואינו צריך לעצת אדם ואם היה רצוני בחיי משה לא היה ביאת הארץ סותר לזה, והא
ראיה הלא יהושע וכלב גם כן ידעו זאת ורצו גם כן בחיי משה והלכו לתומם ולא התחכמו שום
עצה נגד ו צון ה' יתברך והשיגו שאלתם ותכצם, ואמר ה' יתברך ראו עומק תוצאות הדבר של
יהושע וכלב שבתומם הפיקו רצונם מה' יתברך" (מי השילוח)

הסתכלות חיצונית

"...וכן להמרגלים צוה משה רבינו שיביטו לעומק הפנימיות, שזה מורה לשון "ויתורו". ואם עשו
כן היה רואים שבעומק הוא מלא טובה, אך הסתכלו רק על הלבוש והיה נראה שהוא ארץ אוכלת
יושביה. ואם לא התרעמו בכאב רק התפללו להשייית שיגל עינם ויראו נפלאות בתורתו אז הכירו
שבעומק יש שם דברי תורה מפורשים ותחת הלבוש הוא רצוף אהבה" (מי השלוח)

בעמודיה שבעה (עמוד ראשון או"ח) כתב להמליץ על המרגלים, דבכוונה עשו תחבולה שלא להכנס
לא"י, דסברו שלא יוכלו לעמוד נגד שבעה האומות, כיון דהבטחת הארץ לבנ"י היתה אחר הזמן
שהיו בגלות מצרים ארבע מאות שנה... וכיון שלא השלימו א"כ לא חל הבטחת הארץ ולא יוכלו
להתגבר על גויי הארץ (בצילא קרח תשע"ב ז)

...זהו שאמר הכתוב (ישעיהו מד יח) לא ידעו ולא יבינו כי טחו מראות עיניהם מהשכל לבינתם"

(במדבר טז ו)

מה לא הבינו המרגלים?

(האדמו"ר מצאנו שליטי"א מסביר שבמקום להסתכל אל הארץ ראייה רוחנית, הרואה למרחוק,

רצו ללכת לראות בעיניהן בגשמיות. (בצילא קרח תשע"ב ט)

אולי ניתן להסביר שלא הבינו את משמעות הערים הבצורות.

המרגלים ששלח יהושע שבו למחנה ישראל לאחר שהיו רק בבית רחב מוחבאים ואח"כ ברחו

להרים וכיצד ידעו מה שאמרו, אלא שרחב אמרה להם במפורש שכל עמי הארץ מפחדים מכם

וע"כ יצליחו לכבוש הארץ.

המרגלים ששלח משה לא שמעו זאת אך ראו בעיניהם ערים בצורות, והיו אמורים להבין את דברי

משה המוסווים ברש"י (יג יח) "החזק הוא הרפה - סימן מסר להם... ואם בערים בצורות הם

יושבין - חלשים הם"

והם לא הבינו זאת ואת הערים הבצורות הביאו כהוכחה לקושי בכיבוש הארץ (יג כח)

חשש לירידה רוחנית בארץ

"...המרגלים האלו פחדו כי ראו את טוב הארץ... ולכן פחדו עבור בני"י פן בבואם שמה יבעטו

בה'..." (תפארת שלמה "שלח")

"...ומה שלא רצו להכנס לא"י זה מחמת שהוטבה בעיניהם הדבקות בה', וה' הולך לפניהם יומם ומרע"ה רועם, ומזונם היה מן המן... וכשיבואו לא"י יאבדו כל זה..." (ארץ-צבי עה"ת, עמ' קס"ח קעא)

"...תחילת העצה שלהם שנקראת "עצת- מרגלים" היתה נראה לכאורה טובה לישוב עוד על התורה ועל העבודה בצלו של מרע"ה, עד יזכרו ויטהרו ביותר להיותם נעשים ראויין מצד עצמם לרשת את

יושבי הארץ אף בלעדי משה..." (שם משמואל, במדבר ע"מ ר"י).

"...שהיו מתיראים, משום דבמדבר היה להם מן - לחם מן השמים, ובארה של מרים, וזה היה קודש קודשים ממקור עליון, ובא"י יהיו צריכים לעבוד בשדה ובכרם, היה זה נראה להם השפלה גדולה לעסוק בדברים גשמיים..." (ועיין ש"ש שלח, ליקוטים) בשם יש מרבתינו האחרונים, וכן מביא בשפתי- צדיק, שלח, בשם הר"ם זצ"ל (נאות- הדשא א', ע"מ רכ"ז)

"...המרגלים לא רצו ליכנס לא"י, משום שלא רצו להתעסק בגשמיות העולם..." עיי"ש (לקו"ט

במדבר ל"ו ד') (מובא בליקוטי שיחות שלח תשל"ט ע"מ 4)

"ואיתא בספה"ק שהם באשר היו דור דעה, היה גרעון ופחיתות אצלם ללכת לא"י, לעסוק

בחרישה וזריעה שהם עניינים גשמיים, ובחרו לשבת במדבר על התורה והעבודה השכלית, ולאכול

מן המפקח את השכל, ולשתות מי באר של מרים, שהוא סיוע להשגות רזי תורה...

והנה הם שבחרו בעבודה בבחינת השכל ולא רצו שתהיה העבודה שלהם בבחינת לב (דהיינו עבודה

במעשה, עסק בדברים גשמיים- הוא בחינת לב...), ואף שכוונתם היתה לטובה, מ"מ הוא חטא, דבהדי

כבשי רחמנא למה לך, דבאשר כך הוא רצון ה' - בודאי כך ראוי וכך יפה" (ש"ש, דברים, סוף תרע"ה)